

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

Презиме, име једног родитеља и име	Радуловић (Иван) Ненад
Датум и место рођења	13.5.1990. године, Краљево

Основне студије

Универзитет	Универзитет у Нишу
Факултет	Филозофски факултет
Студијски програм	ОАС историје
Звање	Дипломирани историчар
Година уписа	2009
Година завршетка	2014
Просечна оцена	8.74

Мастер студије, магистарске студије

Универзитет	Универзитет у Нишу
Факултет	Филозофски факултет
Студијски програм	МАС историје
Звање	Мастер историчар
Година уписа	2014
Година завршетка	2016
Просечна оцена	10.00
Научна област	Историја
Наслов завршног рада	Латински панегирици IV века као извор за доба тетрархије

Докторске студије

Универзитет	(Универзитет у Београду); Универзитет у Нишу
Факултет	(Филозофски факултет у Београду); Филозофски факултет у Нишу
Студијски програм	ДАС историје
Година уписа	(2018. у Београду); 2021. у Нишу

Остварен број ЕСПБ бодова	135
Просечна оцена	9,93
НАСЛОВ ТЕМЕ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ	
Наслов теме докторске дисертације	Борбе за моћ царева и Римског царства у похвалним говорима IV века
Име и презиме ментора, звање	Др Ирена Љубомировић, ред. проф. Филозофског факултета Универзитета у Нишу
Број и датум добијања сагласности за тему докторске дисертације	8/18-01-003/22-021, 12.4.2022. године
ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ	
Број страна	259
Број поглавља	5
Број слика (шема, графикана)	/
Број табела	/
Број прилога	/
ПРИКАЗ НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КАНДИДАТА	
који садрже резултате истраживања у оквиру докторске дисертације	
Р. бр .	Аутор-и, наслов, часопис, година, број волумена, странице
	Категорија
	а
	<p>Радуловић Ненад, О савладарским односима царева тетрархије у латинским панегирицима, <i>Зборник Матице српске за класичне студије</i> 19, Нови Сад 2017, 255–273.</p> <p>У раду <i>О савладарским односима царева тетрархије у латинским панегирицима</i> проистеклом из мастер рада <i>Латински панегирици IV века као извор за доба тетрархије</i>, одбрањеног на Департману за историју Филозофског факултета у Нишу, аутор је показао одлично познавање историјских извора. Наиме, користио је изворе на латинском језику где је осим умећа исчитавања и разумевања извора показао и да је у стању да исправно анализира и интерпретира изворе. Податке из више различитих извора је критички анализирао, поредио и на основу тога износио сопствене закључке. Анализом панегирика било је могуће сагледати односе међу владарима тетрархије, као нпр. однос између Максимијана и Диоклецијана, те Максимијана и Константина. На основу подробне анализе коју даје у раду аутор на крају закључује да панегирик означен бројем VI објективније приказује однос између Максимијана и Константина него панегирик означен бројем VII. Ауто на том месту указује да је то због тога јер панегирик VII описује савладарство таста и зета онако како аутор замишља да треба да буде. Ипак, аутор одлично запажа да је с друге стране ради самог Константина и стабилне владавине панегирик VI морао реалније приказати тренутну ситуацију и детаљно описати Максимијанову неразумну побуну, како би август имао</p>
1	M51

месту аутор оправдано подсећа да тој сврси служи и прича о сродству са Клаудијем Готским, чиме Константин настоји да се што више дистанција од Максимијана, његовог божанског заштитника Херкула, чије је име и сам носио, а вероватно и саме тетрархије као идеје о подели власти тј. савладарству више царева. На крају аутор закључује да цар Константин никада није дефинитивно ни раскинуо са тетрархијом, чак ни у периоду када је био једини владар Римског царства, јер јој се вратио на крају владавине, оставивши тројици синова царски престо.

Радуловић Ненад, Латинско беседништво у IV веку, *Лесковачки зборник LVIII*, Лесковац 2018, 55–60.

У раду *Латинско беседништво у IV веку*, аутор даје кратак приказ историје латинског беседништва од његових зачетака у доба римске Републике све до времена када досежу свој успон у IV веку н.е. Ауто се осврнуо на писце латинских панегирика, ко су они били, одакле су потицали, где су се школовали и на који начин су сви ти фактори утицали на ставове које су изражавали у радовима. Аутор је посебно дао преглед колекције *Дванаест латинских панегирика (XII Panegyrici Latini)*. Римљани су Панегирике посебно неговали у Галији јер су настојали да створе осећај припадности јединственом систему вредности, који је заједнички за све становнике Римског царства, и да сузбију покушаје побуна и сецесија територија каквих је било раније. На основу прегледа различитих панегирика аутор је на крају закључио да су панегирици као примарни историјски извори важни нарочито за период позног Римског царства. Ипак, аутор не заборавља да скрене пажњу да нас мали број сачуваних говора и њихова пристрасност у опису владара и њиховог подухвата, онемогућава да објективно сагледамо поменути период римске историје, те је стога недопустиво користити само податке из панегирика. Аутор нас оправдано упозорава да треба бити опрезан при изучавању ових похвалних говора и у раду са њима консултовати и друге изворе, литерарне и епиграфске.

Радуловић Ненад, Љубомировић Ирена, Изучавање историје Рима кроз предмете на мастер и докторским академским студијама историје на Филозофском факултету у Нишу, *Годишњак за педагогију IX/1*, Ниш 2024, 47–55.

У раду је истакнут значај и важност римске цивилизације због чега је постала неизоставни део изучавања на високошколским установа од њиховог успостављања. Од своје појаве на историјској позорници Римљани су водили освајачку политику којом су запосели већи део тада познатог света. Створивши огромно царство приступили су романизацији читавог античког света који је прихватио тековине римске цивилизације – латински језик, културу, религију, уметност и римско право. Рим је успешно спроводио цивилизовање својих провинција и то према сопственом моделу реда и закона. Због тога чак и када се распало Римско царство, Рим није сасвим умро јер је читав Запад наставио да живи под утицајем римског наслеђа, док је концепт романизације у западном свету прихваћен као објективни и стандардни научни начин за сагледавање римског доба. Управо због великог трага и утицаја који је римска цивилизација оставила на савремене државе, римска историја привлачила је пажњу бројних истраживача и изучавана је и у свету и код нас. Досадашњи правац римских студија доприносио је једној врло специфичној врсти знања – дескрипцији и извођењу општих интерпретација и тематски распон је био јасно установљен а унутар њега многа питања нису уопште отворена или су истраживана врло површно. Због тога је студијским програмима историје на вишим нивоима студија требало обухватити бављење социјалном и економском проблематиком, без обзира на недостатак синтеза на српском језику. Кроз шест предмета на мастер и докторским академским студијама на департману за историју Филозофског факултета у Нишу изучава се богато римско наслеђе. Увођењем предмета, пре свега на докторским академским студијама, у потпуности су покривени друштвени аспекти римске историје који су током основних академских студија заступљени у мањој мери, јер је акценат пре свега на политичкој историји. Економска, религиозна и социјална питања кроз предмете на вишим нивоима студија на департману за историју изучавају се уз помоћ литературе углавном на енглеском језику. Римске студије од оснивања департмана за историју показују квантитативни успон који произилази из општег истраживачког оквира како наставника тако и студената који су показивали интересовање да бирају предмете из римске историје.

M53

M53

	<p>Љубомировић Ирена, Радуловић Ненад, Ширење и значај ијатричких култова у античком периоду са посебним освртом на Асклепијев култ и његово поштовање у Наису, <i>Зборник радова Филозофског факултета у Приштини</i> LI (1)/2021, Косовска Митровица 2021, 139–158.</p> <p>У коауторском раду <i>Ширење и значај ијатричких култова у античком периоду са посебним освртом на Асклепијев култ и његово поштовање у Наису</i> приказани су ијатрички култови који су се ширили на територији читаве Хеладе да би у хеленистичко доба почели да се поштују и на територији Римског царства. Међу најраспрострањенијим исцелитељским култовима био је култ бога Асклепија и његове ћерке Хигије. Асклепије је био најпознатији грчки лекар којем је божанска природа омогућила примену надљудских и натприродних моћи у излечењу пацијената због чега је био посебно популаран код свих људи. Асклепије је једино грчко божанство које је примљено у храму Весталки у Риму што значи да су га Римљани у потпуности прихватили а он је</p> <p>4. имао веома важну улогу у римској религији. Сматран је заштитником појединаца, али и заштитником читавих породица и чуварем благостања војника и римских царева. Подизана су му светишта али је подједнако поштован и у храмовима других богова. Његове исцелитељске моћи су довођене у везу са топлим и хладним изворима воде у чијој близини је поштован јер се вода користила у процесу излечења. Вероватно је близина топлих извора воде у Нишкој Бањи царској вили на Медијани омогућила формирање светишта и поштовање култа у предграђу Наиса. Поштовање култа бога Асклепија на Медијани доводи се у везу са боравком римског цара Јулијана Апостате који се вратио паганству. Иако је његова владавина била краткотрајна статуе Асклепија и Хигије нису уклоњене са Медијане већ су вероватно у периоду поновног успостављања хришћанства имале декоративну улогу да би биле оскрнављене током упада Гота у Наис 378. године н.е. У раду је коришћена оригинална изворна грађа и релевантна литература и добрим методолошким приступом сагледан је један од најважнијих ијатричких култова Асклепијев култ који је постао посебно актуелан у овом времену пандемије и указано је на исконску потребу људи да се излече и спрече и зауставе ширење заразних болести.</p>	M23
	<p>НАПОМЕНА: уколико је кандидат објавио више од 3 рада, додати нове редове у овај део документа</p>	

ИСПУЊЕНОСТ УСЛОВА ЗА ОДБРАНУ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Кандидат испуњава услове за оцену и одбрану докторске дисертације који су предвиђени Законом о високом образовању, Статутом Универзитета и Статутом Факултета.

ДА НЕ

Потврђујемо да кандидат Ненад Радуловић испуњава услове за оцену и одбрану докторске дисертације који су предвиђени Законом о високом образовању, Статутом Универзитета и Статутом Факултета.

ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Кратак опис појединих делова дисертације (до 500 речи)

Докторска дисертација *Борбе за моћ царева и Римског царства у похвалним говорима IV века* обухвата период од доласка на власт цара Максимијана 285. године, до смрти цара Теодосија I, 395. године, тј. владавину царева прве тетрархије (Диоклецијана (284–305), Максимијана (285/286–305), Галерија (293/305–311), Констанција Хлора (293/305–306)), Константина Великог (306–337), Констанција II (324/337–361), Јулијана (355/361–363), Јовјана (363–364), Валенса (364–378) и Теодосија I (379–395). На основу података из похвалних говора, и упоређивањем са подацима које доносе други извори, свеобухватно је представљена спољна политика Римског царства током IV века, како се она мењала у зависности од промене на царском престолу, и од тога како је кроз похвалне говоре представљана римским грађанима. Размотрен је се и начин како су у говорима приказане борбе око царског достојанства и насилне смене на престолу, за шта се увек морало наћи неко оправдање у корист актуелног владара, тј. победника у сукобу.

У првом поглављу насловљеном Спољна политика Римског царства приказани су спољнополитички догађаји и то рат са Персијом, сукоби са Германима на рајнској граници и сукоби са варварима на дунавској граници. За расветљавање поменутих догађаја коришћени су између осталог говори Ливанија и Темистија. За разлику од Ливанија, његовог повученијег живота и ограниченог политичког деловања, ретор и филозоф Темистије градио је каријеру у Цариграду, као сенатор, управник града и особа блиска римским владарима. У својим беседама хвалио је и личне и државне врлине римских владара, а у својим трактатима и говорима износио је своје ставове о политици, праву, моралу и религији. У раду је коришћена оригинална изворна грађа и релевантна литература и добрим методолошким приступом сагледан је један од најважнијих ијатричких култова Асклепијев култ који је постао посебно актуелан у овом времену пандемије и указано је на исконску потребу људи да се излече и спрече и зауставе ширење заразних болести.

молба или предаја цару како би се зауставио рат, док се у каснијим говорима мир пореди са великом несрећом која је задесила Римљане. Темистије је умео и да кроз говоре пренесе или сопствене ставове, или ставове цариградских сенатора, на пример о потреби да се заустави Валенсов поход против Гота преко Дунава, како би се цар побринуо за источну границу Римске државе.

У другом поглављу Узурпације, побуне и борбе око престола приказана је Караузијева узурпација у Британији и сукоб са цезаром Констанцијем Хлором. Дат је приказ Константинове борбе против бившег августа Максимијана и узурпатора Максенција. Посебно потпоглавље је посвећено цару Јулијану. панегирика августу Констанцију написао је потпуно неискрено, хвалећи и дивећи се успесима свога брата од стрица, у борби са Персијанцима на истоку и у сузбијању Магненције, Ветранионове и Силванове побуне. Међутим, посебно пада у очи сазнање да о свом рођаку Јулијан није имао лепо мишљење, сматрајући га одговорним за смрт чланове своје породице. Стога, дела цара-писца најбољи су пример како саставити панегирик владару, и показати му своју макар привидну верност да би се сачувао сопствени живот, а истовремено снивајући моменат када ће уклонити Констанција са престола и освети свог оца, брата и осталу блиску родбину. Амброзије и Синесије, двојица епископа, судећи по написаним делима. Говори беседника Клаудијана пример су царске пропаганде на двору августа Хонорија, с циљем величања Теодосијевог млађег сина и његовог заштитника Стилихона, а истовременог напада политике Аркадијевих сарадника у Цариграду. Међутим, треба имати у виду да је Клаудијан преминуо прилично млад, још на почетку своје каријере, те није стигао да изгради сопствени ауторитет ретора и саветника римских владара, тј. пронађе своје место у политичком животу римске државе како су то учинили Ливаније и Темистије.

ВРЕДНОВАЊЕ РЕЗУЛТАТА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Ниво остваривања постављених циљева из пријаве докторске дисертације *(до 200 речи)*

Релевантним историјским изворима и адекватном савременом литературом кандидат методолошки квалитетно анализира предмет истраживања успостављајући тачан и прецизан истраживачки оквир. Критичком анализом царских похвалних говора, те потом методом компарације са другим релевантним изворима који говоре о истраживаним догађајима кандидат је успео да на најобјективнији начин сагледа прилике у Римском царству у једном врло турбулентном периоду римске историје. Током читавог IV века вођени су тешки ратови против спољашњих непријатеља али је овај период обележен и честим борбама против узурпатора и сецесијом територије што се одражавало и на очување легитимне династије и целовитости римске државе. Дисертација представља оригиналан и самосталан научни рад из области античке историје и у потпуности задовољава циљеве постављене у образложењу теме.

Вредновање значаја и научног доприноса резултата дисертације *(до 200 речи)*

Основни допринос ове докторске дисертације огледа се пре свега у подробној критичкој анализи оригиналних латинских панегирика на латинском језику и говора беседника Темистија и Ливанија на старогрчком језику, као и упоредна анализа са другим историјским изворима што представља основни методолошки принцип у историјској науци. Кандидат је на основу подробне анализе свих релевантних историјских извора дао приказ историјских догађаја у Римској царству у IV веку из једног потпуно новог угла и успео је да на један систематичан начин јасно прикаже врло комплексне догађаје из римске историје IV века.

Оцена самосталности научног рада кандидата *(до 100 речи)*

Докторска дисертација кандидата Ненада Радуловића урађена је у складу са образложењем наведеним у пријави теме уз примену адекватне научне методологије историјске науке која између осталог подразумева рад са оригиналним историјским изворима. Кандидат је у свим аспектима израде докторске дисертације показао висок степен самосталности. Темелјним проучавањем царских похвалних говора и релевантне литературе проблем истраживања је пажљиво и смислено дефинисан. Након критичке анализе царских похвалних говора кандидат је приступао анализи других историјских извора и у многим случајевима износио своје сопствене закључке при чему је врло смело али добро аргументовано утврђивао тачност навода у похвалним говорима.

ЗАКЉУЧАК *(до 100 речи)*

На основу свега наведеног комисија даје позитивно мишљење о урађеној докторској дисертацији кандидата Ненада Радуловића и предлаже Наставно-научном већу Филозофског факултета да се докторска дисертација “Борбе за моћ царева и Римског царства у похвалним говорима IV века” прихвати и кандидату одобри одбрана.

КОМИСИЈА

Број одлуке НСВ о именовању
Комисије

8/18-01-008/24-040

Датум именовања Комисије

10. 12. 2024.

Р.
бр

Име и презиме, звање

Потпис

1. Др Влада Станковић, редовни професор председник

Византологија

Филозофски факултет у Београду

(Научна област)

(Установа у којој је запослен)

2. Др Ирена Љубомировић, редовни професор ментор, члан

Историја

Филозофски факултет у Нишу

(Научна област)

(Установа у којој је запослен)

3. Др Глигор Самарџић, редовни професор члан

Историја старог века

Филозофски факултет Универзитета у
Приштини са привременим седиштем у
Косовској Митровици

(Научна област)

(Установа у којој је запослен)

4. Др Јасмина Шаранац Стаменковић, ванредни професор члан

Историја

Филозофски факултет у Нишу

(Научна област)

(Установа у којој је запослен)

Датум и место:

Ниш, 25. 12. 2024. године